

การแก้ไขปัญหาการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพ ในสถานพยาบาล: ศึกษากรณีร่างพระราชบัญญัติ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... RESOLVING PROBLEMS RELATED TO DISCLOSURE OF HEALTH INFORMATION IN HOSPITALS: CASE STUDY IN THE DRAFT OF PRIVATE INFORMATION PROTECTION ACT B.E...

รัชดาพร สังวร

Ratchadaporn Sangvorn

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

School of Law, Bangkok University.

บทคัดย่อ

สถานพยาบาลประสบปัญหาอย่างมากกับการร้องขอให้มีการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยจากบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะครอบครัวของผู้ป่วย ซึ่งหากผู้ป่วยให้ความยินยอมปัญหาดังกล่าวก็จะหมดไป แต่หากผู้ป่วยไม่ให้ความยินยอมต่อสถานพยาบาลในการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพต่อผู้อื่น หรือผู้ป่วยอยู่ในสถานะที่ไม่มีสติที่จะให้ความยินยอมได้ ปัญหาของสถานพยาบาลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยจะเกิดขึ้นทันที เนื่องจากสถานพยาบาลยังมีความไม่แน่ใจว่าตนสามารถที่จะเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยต่อบุคคลอื่นได้หรือไม่ ซึ่งความไม่ชัดเจนและความไม่เหมาะสมของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันก็เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาดังกล่าวเนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีความเคร่งครัดเกินไป นอกจากนี้กฎหมายเหล่านั้นยังบัญญัติอยู่อย่างกระจัดกระจาย และไม่เหมาะสมกับสถานะสังคมในปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้โดยการออกกฎหมายใหม่ที่คิดว่ามีความเหมาะสมกว่าเดิมเพิ่มเข้ามา โดยในปัจจุบันได้มีการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... ขึ้นมาโดยมุ่งหวังว่าจะทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความคุ้มครองที่ดีขึ้น บทความนี้จึงมุ่งที่จะพิจารณาเปรียบเทียบและให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาของกฎหมายในปัจจุบันและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามร่างกฎหมายฉบับใหม่ ซึ่งจากการพิจารณาเนื้อหาของร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวแล้วพบว่า ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด โดยปัญหาที่ได้รับแก้ไขอย่างชัดเจนจะมีเพียงประเด็นเดียวคือ สถานพยาบาลเอกชนจะมีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้นว่าตนตกอยู่ภายใต้บังคับของร่างกฎหมายฉบับใด แต่ปัญหาอื่นๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่เช่นเดิม โดยผู้เขียนได้จัดทำข้อเสนอแนะบางประการสำหรับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสมต่อไป

Abstract

Hospitals, nowadays, deal with problems from many requests for disclosure of patient's health information, especially from patient's family. These problems are easily resolved upon receiving the patient's consent. On the other hand, if a patient does not consent the hospital to disclose his health information or a patient is unconscious, uncertainties arise as to whether the hospital is entitled to disclose such information. One reason is that the relevant laws which are not clear and proper. They are too strict, scattered, improper for current society, and, finally, cause some practical problems. All relevant governmental departments, therefore, try to solve this problem by enacting a new law which they think it is more proper. The Private Information Protection Act B.E... is, thus, being drafted in order to improve the protection of private information. The purpose of this paper is to compare and give some opinions regarding existing legal problems. The author, moreover, proposes some resolutions pursuant to the Drafted law. According to author's consideration, we find that such Drafted law cannot resolve all of existing problems. The only one resolution is that the private hospitals will know clearly which laws will enforce to them. The other problems still exist. The author, therefore, proposes some suggestions to relevant governmental departments for their consideration in order to improve relevant laws in the future.

Keywords: disclosure of health information, consent, private information, hospital

บทนำ

ปัญหาการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของบุคคลที่เข้ารับการรักษาหรือใช้บริการต่างๆ ในสถานพยาบาลนั้น เป็นปัญหาที่สถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ต้องพบเจอกันมาอย่างยาวนานและยังคงเป็นปัญหาอยู่จนถึงปัจจุบันซึ่งโดยปกติแล้วข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยทุกรายที่เข้ารับการรักษาที่สถานพยาบาลจะถูกเก็บเป็นความลับและสถานพยาบาล ซึ่งรวมไปถึงบุคลากรทางการแพทย์ทั้งหลายจะไม่สามารถนำข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่นได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลเท่านั้น เนื่องจากกฎหมายรวมทั้งระเบียบ ข้อบังคับของสภาวิชาชีพหลายฉบับมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพดังกล่าวอย่างเคร่งครัด โดยวัตถุประสงค์หลักของการคุ้มครองการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพ

ของบุคคลนั้น ก็เนื่องจากถือว่าข้อมูลสุขภาพเป็นข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งบุคคลอื่นที่ไม่มีเจ้าของข้อมูลไม่สมควรที่จะรับทราบหากเจ้าของข้อมูลไม่ให้ความยินยอม

อย่างไรก็ดี แม้ว่ากฎหมาย รวมทั้งระเบียบ ข้อบังคับของสภาวิชาชีพเหล่านั้นจะถูกบัญญัติหรือกำหนดขึ้นโดยมีหลักการและเจตนารมณ์ที่ดีในการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของประชาชน โดยถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสาร-ส่วนบุคคล แต่สำหรับสถานพยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับดังกล่าว กลับมีปัญหามากในทางปฏิบัติ เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการรักษาหรือให้บริการผู้ป่วยหนึ่งรายนั้นมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นด้วย เช่น บุคคลในครอบครัว นายจ้าง เป็นต้น และในบางกรณีที่ผู้ป่วยเป็นบุคคลสำคัญในแวดวงธุรกิจ ข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยยังกระทบต่อธุรกิจ

ของผู้ป่วยอีกด้วย ดังนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำในสถานพยาบาลก็คือ บุคคลต่างๆ ที่คิดว่ามีส่วนได้เสียหรือได้รับผลกระทบจากการรักษาตัวของผู้ป่วย มักจะขอทราบข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย กับสถานพยาบาล หรือบุคลากรทางการแพทย์ (แล้วแต่กรณี) ซึ่งหากเป็นกรณีที่ผู้ป่วยให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลก็คงไม่เกิดปัญหาใดๆ แต่ปัญหามักเกิดขึ้นกรณีที่ผู้ป่วยไม่ประสงค์จะเปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลดังกล่าว แต่บุคคลผู้ร้องขอข้อมูลอ้างเหตุผลความจำเป็นต่างๆ เพื่อร้องขอให้สถานพยาบาล หรือบุคลากรทางการแพทย์เปิดเผยข้อมูล อีกกรณีหนึ่งที่มีมักเกิดปัญหาคือกรณีที่ผู้ป่วยไม่อยู่ในสถานะที่จะให้ความยินยอมได้ สถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ จึงไม่ทราบแน่ชัดแล้วว่าผู้ร้องขอประสงค์ที่จะให้มีการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของตนไปยังบุคคลอื่นหรือไม่

กรณีต่างๆ เหล่านี้ เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นประจำในสถานพยาบาล ซึ่งหากพิจารณาจากกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของสภาวิชาชีพที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วจะเห็นว่าหลักการสำคัญของกฎหมายเหล่านี้คือ ไม่ให้สถานพยาบาลเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยเว้นแต่ผู้ป่วยจะให้ความยินยอม ซึ่งหากสถานพยาบาลปฏิบัติตามหลักกฎหมายดังกล่าวอย่างเคร่งครัด สถานพยาบาลย่อมไม่ต้องเสี่ยงต่อความรับผิดชอบใดๆ ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพอย่างแน่นอน แต่ในทางกลับกันความสัมพันธ์ระหว่างสถานพยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์กับบุคคลใกล้ชิดผู้ป่วยกลับอยู่ในภาวะเลวร้ายลง อันเนื่องจากสถานพยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวให้พวกเขาเหล่านั้นทราบโดยอ้างเหตุผลทางกฎหมาย แต่มีได้พิจารณาถึงเหตุผลในทางศีลธรรมประกอบกัน โดยในหลายกรณีมีการฟ้องร้องต่อศาลด้วย ซึ่งสาเหตุมักมาจากความไม่พอใจบุคลากรผู้ให้บริการและได้ร้องเรียนขอความเป็นธรรมด้วยวิธีการต่างๆ แล้ว

แต่ได้รับผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือไม่ได้รับการสนองตอบใดๆ จึงใช้วิธีฟ้องศาล [1] สถานการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความอึดอัดใจอย่างมากต่อสถานพยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ เพราะสถานพยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ทุกคนย่อมประสงค์ที่จะปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อมิให้เกิดความรับผิดชอบใดๆ และต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ป่วย และบุคคลใกล้ชิดของผู้ป่วยด้วยในเวลาเดียวกัน

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการเกิดปัญหาดังกล่าวเกิดจากที่ประเทศไทยยังมีบทบัญญัติทางกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของบุคคลที่ไม่เหมาะสมหลายประการ เช่น ยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพโดยเฉพาะแต่ใช้วิธีการแทรกเรื่องดังกล่าวไว้ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรือในประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น นอกจากนี้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นยังคงมีความเคร่งครัดเกินไปและไม่เหมาะสมกับสภาวะสังคมปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งภาครัฐเองก็ได้เล็งเห็นปัญหาในจุดนี้ด้วย ในปัจจุบันจึงได้มีการพิจารณายกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... เพื่อหวังให้กฎหมายดังกล่าวเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาความไม่เหมาะสมบางประการของกฎหมายเดิมซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของบุคคล บทความนี้จึงมุ่งที่จะพิจารณาเปรียบเทียบและให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาของกฎหมายในปัจจุบัน แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามร่างกฎหมายใหม่และปัญหาที่อาจยังคงมีอยู่ แม้จะมีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ ทั้งนี้ เพื่อให้ความรู้แก่สถานพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ ประชาชนทั่วไป รวมทั้งเป็นข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานของรัฐผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสมต่อไป

สภาพปัญหาการเปิดเผยข้อมูล สุขภาพในสถานพยาบาล

โดยหลักการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น สถานพยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์จะนำข้อมูลเหล่านั้นไปเปิดเผยแก่ผู้อื่นไม่ได้ เพราะถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ป่วยและเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับด้วยเว้นแต่จะเป็นกรณีที่ผู้ป่วยให้ความยินยอมหรือเข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด [2] ปัญหาของสถานพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยซึ่งเข้ามารับบริการนั้น โดยมากจึงเกิดขึ้นเฉพาะกรณีที่ผู้ป่วยไม่ได้ให้ความยินยอมแก่สถานพยาบาลในการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพต่อบุคคลอื่น เพราะหากผู้ป่วยได้ให้ความยินยอมดังกล่าวแล้ว สถานพยาบาลย่อมสามารถเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยได้ตามความประสงค์ของผู้ป่วยเอง ซึ่งปัญหาที่เกิดจากการไม่ให้ความยินยอมนั้นมักเกิดใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ผู้ป่วยไม่ได้ให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพแก่บุคคลอื่นไว้ล่วงหน้า และต่อมาผู้ป่วยอยู่ในสภาวะที่ไม่อาจจะให้ความยินยอมได้
2. ผู้ป่วยแสดงเจตนาอย่างชัดเจนว่าไม่ประสงค์ที่จะให้บุคคลอื่นทราบถึงข้อมูลสุขภาพของตนเอง อีกกรณีหนึ่ง

กรณีเหล่านี้ เป็นสภาพปัญหาที่สถานพยาบาลรวมทั้งบุคลากรทางการแพทย์ต้องพบเจออยู่ตลอดเวลา โดยสถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์เองก็ยังมีความไม่แน่ใจว่าตนสามารถเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยให้กับบุคคลต่างๆ เหล่านั้นหรือไม่ และหากเปิดเผยได้จะเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด เนื่องจากมีกฎหมายหลายฉบับกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลที่เปิดเผยข้อมูลสุขภาพของบุคคลอื่นโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล โดยผู้ฝ่าฝืนอาจมีโทษทั้งทางแพ่ง

และทางอาญา ส่งผลให้สถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์เกิดความกังวลว่าจะมีความรับผิดชอบทางกฎหมาย ดังกล่าวและตัดสินใจที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยต่อบุคคลที่ร้องขอข้อมูล ซึ่งหากพิจารณาเหตุผลในทางกฎหมายแล้ว การกระทำเช่นว่านั้นย่อมเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่หากพิจารณาในทางปฏิบัติแล้วจะเห็นว่าแม้จะเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายแต่สถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ก็ต้องเผชิญหน้ากับการตอบคำถามของผู้ที่ร้องขอข้อมูลโดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวของผู้ป่วยอีกด้วย ว่าเหตุใดสถานพยาบาลจึงไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว โดยผู้ร้องขอข้อมูลมักให้เหตุผลว่าเขาเหล่านั้นสมควรได้รับทราบข้อมูลเนื่องจากมีส่วนได้เสียทางใดทางหนึ่งจากการรับทราบข้อมูล ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์และความเข้าอกเข้าใจกันระหว่างสถานพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ และครอบครัวของผู้ป่วยกลับอยู่ในสภาวะวิกฤต เพราะผู้ร้องขอข้อมูลโดยเฉพาะบุคคลซึ่งเป็นครอบครัวของผู้ป่วยอาจมองเหตุผลในทางศีลธรรมมากกว่าเหตุผลทางกฎหมาย ปัญหาความไม่เข้าใจกันดังกล่าวจึงเกิดขึ้นตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง และยาวนานมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันโดยยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกขณะเนื่องจากปัจจุบันสถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์มีคดีที่ถูกร้องจากผู้ป่วยและบุคคลในครอบครัวของผู้ป่วยฟ้องร้องเพิ่มมากขึ้น ทำให้สถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์มีความระมัดระวังต่อความรับผิดชอบทางกฎหมายเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต ฝ่ายผู้ร้องขอข้อมูลเองก็มีความรู้และใช้สิทธิฟ้องร้องในทางกฎหมายต่อสถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์เพิ่มขึ้นเช่นกัน เหล่านี้คือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานพยาบาล โดยในส่วนถัดมาผู้เขียนจะได้อธิบายถึงสาเหตุสำคัญของปัญหาดังกล่าวต่อไป

สาเหตุของปัญหาการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพในสถานพยาบาล

จากการพิจารณาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้นพบว่า สาเหตุส่วนสำคัญของปัญหา คือ กฎหมายที่บังคับอยู่ในปัจจุบันซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยในสถานพยาบาลนั้นยังคงมีความไม่เหมาะสมหลายประการทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายซึ่งผู้เขียนได้พยายามที่จะแยกลักษณะของสาเหตุหรือความไม่เหมาะสมของกฎหมายออกเป็นข้อๆ เพื่อให้สะดวกต่อการพิจารณา ดังนี้

1. ประเทศไทยยังไม่มีกรรวบรวมหลักเกณฑ์ที่บัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยอยู่ในกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวกลับมีแทรกอยู่ตามกฎหมายอื่นๆ อย่างกระจัดกระจาย เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น นอกจากนี้ บางส่วนถูกระบุในข้อบังคับของสภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวนี้ มีการบัญญัติอย่างไม่เป็นหมวดหมู่แทรกอยู่ตามกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งมีผลทำให้สถานพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ ผู้ร้องขอข้อมูลและบุคคลทั่วไป อาจจะไม่ทราบเรื่องดังกล่าวมีบัญญัติอยู่ในกฎหมายใดบ้าง ทำให้ยากต่อผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ที่มิได้เป็นนักกฎหมายที่จะสามารถอ่านกฎหมายให้เข้าใจและครอบคลุมได้ในทุกประเด็น ดังนั้นสถานพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์และผู้ร้องขอข้อมูลเองก็มักมีความไม่มั่นใจว่าตนเองเข้าใจสิทธิและหน้าที่

ของตนตามกฎหมายถูกต้องหรือไม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. กฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น จัดข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 4¹ ซึ่งแม้ว่าข้อมูลสุขภาพจะมีลักษณะเหมือนกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล กล่าวคือเป็นข้อมูลที่เมื่ออ่านหรือรับทราบข้อมูลนั้นแล้วสามารถบ่งชี้ได้ว่าหมายถึงบุคคลใด แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า ข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยนั้นเป็นข้อมูลที่มีลักษณะค่อนข้างอ่อนไหวอย่างมากเมื่อเทียบกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอื่นในการที่ผู้เกี่ยวข้องจะพิจารณาว่าสมควรที่จะเปิดเผยหรือไม่ เนื่องจากการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลสุขภาพดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อตัวเจ้าของข้อมูลเอง และต่อบุคคลผู้ใกล้ชิดหรือครอบครัวของเจ้าของข้อมูล ดังนั้น เพื่อให้เห็นลักษณะความอ่อนไหวเป็นพิเศษของข้อมูลสุขภาพผู้เขียนขอยกตัวอย่าง ดังนี้

กรณีที่โรงพยาบาลตรวจพบว่า สามีซึ่งเป็นผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยแสดงเจตนาไม่ประสงค์ที่จะให้สถานพยาบาลและแพทย์เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อบุคคลใดๆ ทั้งสิ้นรวมทั้งคู่สมรสของผู้ป่วยด้วย โดยผู้ป่วยให้เหตุผลว่าไม่ต้องการให้คู่สมรสและครอบครัวเป็นกังวลและตนเองจะไม่ร่วมประเวณีกับคู่สมรสอย่างแน่นอน หากต่อมาคู่สมรสมาแจ้งความประสงค์ขอทราบข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยต่อสถานพยาบาลหรือบุคลากรทางการแพทย์ ปัญหาที่ว่าสถานพยาบาลจะตัดสินใจอย่างไร โดยในที่สุดสถานพยาบาลก็ต้องเลือกเอาระหว่าง

¹พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 4

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษาฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัสหรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย”

กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมหรือกฎหมาย [3] เนื่องจากหากมีการเปิดเผยข้อมูลย่อมขัดต่อความประสงค์ของผู้ป่วยทำให้ผู้ป่วยเสื่อมเสียชื่อเสียงอาจจะถูกผู้ป่วยฟ้องร้อง และผลสำคัญที่จะตามมาอีกประการก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและคู่สมรสภายหลังจากที่ทราบข้อมูลดังกล่าวจะเป็นเช่นไรในทางตรงกันข้าม หากสถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ตัดสินใจไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวตามความต้องการของผู้ป่วย ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของผู้ป่วยที่มาร้องขอข้อมูลกับสถานพยาบาลย่อมไม่สู้ดีนักเนื่องจากผู้ร้องขอข้อมูลมักเข้าใจว่าตนมีสิทธิที่จะทราบข้อมูลดังกล่าวเนื่องจากตนเป็นคู่สมรสและตนเองอาจได้รับผลกระทบจากข้อมูลดังกล่าวเช่นนี้ จะเห็นได้ว่าข้อมูลสุขภาพนั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีลักษณะอ่อนไหวมาก การเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องทั้งสิ้นไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งดังนั้น จึงสมควรที่จะแยกหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพออกมาจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอื่นเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของข้อมูลดังกล่าว

นอกจากนี้ สืบเนื่องจากการที่ข้อมูลสุขภาพถูกจัดประเภทรวมอยู่กับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอื่นๆ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ดังนั้น ข้อยกเว้นของกฎหมายดังกล่าวในการอนุญาตให้ผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลจึงมีความไม่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของข้อมูลสุขภาพเช่นเดียวกันยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้ป่วยเป็นโรคมะเร็งระยะสุดท้าย แต่ไม่ประสงค์ที่จะให้สถานพยาบาล

และบุคลากรทางการแพทย์เปิดเผยเรื่องดังกล่าวต่อบุคคลใด ต่อมาครอบครัวของผู้ป่วยแจ้งความประสงค์ขอทราบข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยโดยให้เหตุผลว่าเป็นห่วงผู้ป่วยและต้องการช่วยวางแผนการรักษาผู้ป่วยต่อไป เช่นนี้ จะมีข้อยกเว้นตามกฎหมายใดๆ ที่จะเปิดช่องให้สถานพยาบาลหรือบุคลากรทางการแพทย์สามารถเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้หรือไม่ เพียงใด ซึ่งจากการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อยกเว้นที่อาจเป็นไปได้มี 2 ข้อ คือ

ก) ข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 24 (7)² ซึ่งหากสถานพยาบาลจะกล่าวอ้างข้อยกเว้นนี้เพื่อเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวก็อาจมีปัญหาได้เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับกับข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ดังนั้น หากเป็นสถานพยาบาลเอกชนย่อมไม่อยู่ภายใต้กฎหมายดังกล่าว นอกจากนี้เหตุที่จะทำให้สถานพยาบาลสามารถเปิดเผยข้อมูลสุขภาพได้ตามบทบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อ “การป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล” ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงกรณีนี้ การเปิดเผยข้อมูลสุขภาพมิได้ช่วยป้องกันหรือระงับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลใดๆ ทั้งสิ้นเนื่องจากโรคมะเร็งมิใช่โรคติดต่อและก็ไม่เป็นที่แน่ชัดว่าการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อบุคคลอื่นจะสามารถช่วยป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของผู้ป่วยได้หรือไม่ ดังนั้น การกล่าวอ้างข้อยกเว้นนี้ยังคงมีความไม่ชัดเจนว่าจะสามารถกระทำได้หรือไม่

² พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 24

“หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้รับแจ้งล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

...(7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล...”

ข) ข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7³ ซึ่งกำหนดว่า ข้อมูลสุขภาพของบุคคลนั้น ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ ดังนั้น อาจแปลความได้ว่า หากการเปิดเผยมีทำให้เจ้าของข้อมูลเสียหาย สถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ก็อาจจะเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ ประเด็นที่ตามมาคือหลักเกณฑ์ในการที่จะพิจารณาว่าการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวทำให้เจ้าของข้อมูลเสียหายหรือไม่ ความเสียหายนี้ครอบคลุมถึงความเสียหายทางด้านจิตใจและความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือไม่ ซึ่งในทางปฏิบัติยังไม่มีคำตอบชัดเจนในการตีความ ถ้อยคำดังกล่าวจึงมักไม่ค่อยมีสถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ใดที่กล่าวอ้างข้อยกเว้นนี้

นอกจากข้อยกเว้นทั้งสองข้อดังกล่าวข้างต้นแล้ว กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ยังไม่มียกเว้นอื่นๆ ที่อาจมาปรับใช้ได้เลย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนำหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นของการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพไปรวมอยู่กับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอื่นๆ นั้นยังมีความไม่เหมาะสมกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับสถานพยาบาลบุคลากรทางการแพทย์และบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย

3. บทบัญญัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยส่วนมากถูกบัญญัติรวมไว้กับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับเฉพาะกับหน่วยงาน

ของรัฐ⁴ เท่านั้นไม่มีผลใช้บังคับกับหน่วยงานเอกชน ดังนั้น จึงมีปัญหาว່งสถานพยาบาลเอกชน จะใช้กฎหมายใดมาบังคับในเรื่องดังกล่าว

4. ข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นมักพิจารณาจากเหตุผลในด้านความมั่นคง การศึกษา วัฒนธรรม และเหตุผลความจำเป็นอื่นๆ อันเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์หรือในการบริหารประเทศเป็นหลัก เช่น การเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของตน เพื่อนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด การเปิดเผยต่อหอจดหมายเหตุ กรมศิลปากรเพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา เป็นต้น ซึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวก็ถือว่ามีความเหมาะสมในกรณีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยทั่วไป แต่กรณีของข้อมูลสุขภาพนั้นดังที่ได้กล่าวถึงไปแล้วในตอนต้นว่าเป็นข้อมูลที่มีลักษณะอ่อนไหวเป็นพิเศษ การเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องทั้งสิ้นโดยผลกระทบที่เกิดขึ้นมักมีลักษณะเป็นผลกระทบทางด้านจิตใจหรือความสัมพันธ์ในครอบครัวมากกว่าผลกระทบที่จะตีมูลค่าเป็นเงินได้ ยกตัวอย่างเช่น การที่ผู้ป่วยเข้าตรวจรักษาโรคในสถานพยาบาล บุคคลในครอบครัวซึ่งอาจหมายรวมถึงคู่สมรส บิดามารดา บุตร พี่น้องและญาติในลำดับต่างๆ

³ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7

“ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลเป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

⁴ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 4

“หน่วยงานของรัฐ หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ของผู้ป่วยอาจต้องการที่จะทราบผลการตรวจวินิจฉัยโรคของผู้ป่วยเนื่องจากเป็นห่วงกังวลเกี่ยวกับผลการตรวจนั้นๆ และในกรณีที่ผู้ป่วยเป็นโรคร้ายบุคคลเหล่านั้นจะได้ปรับตัวหรือเตรียมตัวในการดูแลตนเองและผู้ป่วยต่อไปซึ่งเหตุผลความกังวลของบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถตีมูลค่าออกมาเป็นเงินได้แต่เป็นเรื่องของจิตใจ ดังนั้น ในการกำหนดข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยในกฎหมายฉบับต่างๆ จึงสมควรที่จะมีความแตกต่างจากข้อยกเว้นของข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปโดยสมควรที่จะพิจารณาเหตุผลในทางศีลธรรมประกอบกันด้วยมิใช่พิจารณาเพียงเหตุผลด้านประสิทธิภาพในการบริหารประเทศอย่างเดียว ทั้งนี้หากมีการพิจารณาเพิ่มข้อยกเว้นโดยพิจารณาจากเหตุผลในทางศีลธรรมประกอบกันจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติตามกฎหมายอันได้แก่ สถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ ไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติและยังส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์และครอบครัวของผู้ป่วยอีกด้วย

5. ยังมีความไม่ชัดเจนในการตีความบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7 ว่าขัดแย้งหรือไปมีผลยกเลิกบทบัญญัติในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสุขภาพหรือไม่ กล่าวคือ ในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7 บัญญัติว่า

“ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลเป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรงหรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผยแต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตาม

กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

จากถ้อยคำของบทบัญญัติดังกล่าวที่ว่า ... แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ...เพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้ เช่นนี้ ทำให้เป็นประเด็นที่น่าพิจารณาว่าถ้อยคำดังกล่าวจะสามารถตีความไปได้ไกลจนถึงขนาดที่ว่าบุคคลไม่สามารถกล่าวอ้างบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อขอให้สถานพยาบาลของรัฐเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้อื่นได้เลยหรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้ ศ.วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ [4] และรศ.ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ได้ให้ความเห็นว่ามาตรา 7 นี้มีเนื้อหาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา 35 ตามหลักการใช้และการตีความแต่ไม่ได้มีการขยายความว่าเนื้อหาที่มีความสอดคล้องนั้นสอดคล้องกันอย่างไร นอกจากนี้ นักวิชาการบางท่านก็ได้ให้ความเห็นว่า มาตรา 7 นี้มีเจตนารมณ์ที่ต้องการจะคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจากการใช้สิทธิโดยมิชอบหรือก่อความเสียหายเท่านั้น แต่ถ้าเป็นการใช้สิทธิโดยชอบตามกฎหมายก็ไม่ถือเป็นความผิดแต่อย่างใด [4] ซึ่งผู้เขียนเข้าใจว่านักวิชาการท่านดังกล่าวน่าจะหมายความว่า แม้บุคคลจะมีคุณสมบัติ หรืออยู่ในสถานการณ์หรือเกิดข้อเท็จจริงที่อาจเข้าข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อร้องขอให้สถานพยาบาลของรัฐเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้อื่นให้กับตนเองก็ตาม แต่หากการใช้สิทธิดังกล่าวเป็นการใช้สิทธิที่มีชอบและอาจทำให้เจ้าของข้อมูลเสียหาย สถานพยาบาลของรัฐก็สามารถปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35 วรรคท้าย⁵

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35 วรรคท้าย

“บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

อย่างไรก็ดีสำหรับผู้เขียนเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นปัญหาอย่างมากสำหรับผู้ปฏิบัติ เนื่องจากการตีความและแนวทางปฏิบัติในเรื่องนี้ยังมีความไม่ชัดเจนเป็นอย่างมาก อีกทั้งผู้ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องนี้ส่วนมากไม่ใช่นักกฎหมายแต่เป็นสถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ ดังนั้น จึงสมควรที่จะมีการแก้ไขถ้อยคำในตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนว่า ถ้อยคำดังกล่าวจะมีความหมายครอบคลุมถึงกรณีใดบ้าง

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ...

จากปัญหาทางกฎหมายหลายประการที่ได้กล่าวถึงมาในส่วนก่อนหน้านี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยในขณะนี้ได้มีความพยายามที่จะเสนอร่างกฎหมายใหม่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ชื่อว่า “ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ...” ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาและทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 [5] โดยกฎหมายฉบับนี้เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของภาคเอกชนเป็นหลัก เนื่องจากในส่วนของหน่วยงานของรัฐนั้นมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ใช้บังคับอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้บัญญัติขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทุกประเภทมิได้คุ้มครองเฉพาะส่วนของข้อมูลสุขภาพแต่อย่างใด ดังนั้น บทบัญญัติทุกส่วนในกฎหมายฉบับนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทุกประเภทมิได้จำกัดเพียงข้อมูลสุขภาพซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมสาระสำคัญของการคุ้มครองเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลสุขภาพ ดังนี้

1. มีการให้นิยามความหมายของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ใกล้เคียงกับคำนิยามของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” ตามพระราชบัญญัติ

ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นอย่างมาก โดยมีการเพิ่มประวัติกิจกรรม เข้าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลด้วย โดยมีนิยาม ดังนี้

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษาฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน หรือประวัติกิจกรรม บรรดาที่มีชื่อของบุคคลนั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวบุคคลนั้นได้ เช่นลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่ายและให้หมายความรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

ซึ่งถึงแม้บทนิยามดังกล่าวจะมีการแก้ไขให้แตกต่างไปจากบทนิยามเดิมในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ไปบ้าง แต่ในส่วนของข้อมูลสุขภาพก็ยังถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทหนึ่งเช่นเดิม

2. มีการกำหนดข้อยกเว้นให้พระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บางหน่วยงาน ได้แก่ 1) หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการเว้นแต่รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ 2) บุคคลหรือนิติบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนของบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นเท่านั้นโดยมิให้ผู้อื่นใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต่อผู้อื่น และ 3) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชนงานศิลปกรรมหรืองานวรรณกรรมเท่านั้น ซึ่งเท่ากับว่าสถานพยาบาลของรัฐจะไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ แต่จะอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เช่นเดิม ส่วนสถานพยาบาลเอกชนนั้นหากไม่เข้าข้อยกเว้นตาม ข้อ 2) ก็จะตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ด้วย

3. กฎหมายฉบับนี้ ยังคงมีหลักการคล้ายกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (เฉพาะในส่วนของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล) อยู่มาก กล่าวคือ ในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ผู้ควบคุมหรือครอบครองข้อมูลจะไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้กับบุคคลอื่นได้เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือเข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ในส่วนข้อยกเว้นของกฎหมายในการอนุญาตให้ผู้ควบคุมข้อมูลสามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อผู้อื่นได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลนั้น โดยมากก็เป็นข้อยกเว้นที่ใกล้เคียงกับข้อยกเว้นที่กำหนดในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540⁶ ข้อยกเว้นที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งเห็นสมควรนำมาพิจารณาในที่นี้มี 2 ข้อด้วยกัน ได้แก่

ก) ข้อยกเว้นในข้อ 2 ที่มีใจความว่า “การเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของบุคคลสามารถทำได้เพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลานั้น” ซึ่งหลักการนี้แม้ในกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะมีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ด้วย โดยระบุให้ผู้ใช้งานจปครองมีสิทธิร้องขอข้อมูล

แทนผู้เยาว์ ผู้ดูแลมีสิทธิร้องขอข้อมูลแทนคนไร้ความสามารถ ผู้พิทักษ์มีสิทธิร้องขอข้อมูลแทนคนเสมือนไร้ความสามารถ และทายาทมีสิทธิร้องขอข้อมูลในกรณีที่เจ้าของข้อมูลถึงแก่ความตายก็ตาม แต่ปัญหาที่ยังคงเกิดขึ้นคือในกรณีของคนไร้ความสามารถและคนเสมือนไร้ความสามารถนั้น จำเป็นที่ผู้ดูแลและผู้พิทักษ์จะต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้ผู้ป่วยกลายเป็นคนไร้ความสามารถและคนเสมือนไร้ความสามารถก่อน จึงจะสามารถมาร้องขอข้อมูลแทนได้ซึ่งเป็นการเสียเวลาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีผลใช้บังคับเฉพาะกับข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ดังนั้นกรณีสถานพยาบาลเอกชนกฎหมายฉบับนี้ย่อมไม่ครอบคลุมถึง โดยผู้เขียนเห็นว่าข้อยกเว้นตามร่างกฎหมายใหม่นี้จะช่วยแก้ไขปัญหาการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของสถานพยาบาลได้มาก เนื่องจากปัญหาหนึ่งที่มักเกิดขึ้นคือผู้ป่วยอยู่ในสภาพที่ไม่อาจความยินยอมได้ แต่ครอบครัวของผู้ป่วยมาร้องขอข้อมูลจากสถานพยาบาลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการรักษาหรือส่งผู้ป่วยต่อไปยังสถานพยาบาลอื่นซึ่งแต่เดิมยังมีความสับสนในทางปฏิบัติอยู่มากกว่าสถานพยาบาลเอกชน

⁶ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... มาตรา 19

“การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีดังต่อไปนี้ ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

- (1) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย
- (2) เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลานั้น
- (3) เป็นไปเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (4) เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล
- (5) เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยหรือสถิติและได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการนั้นไว้เป็นความลับ ทั้งนี้ต้องแจ้งให้สำนักงานทราบก่อนที่จะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานประกาศกำหนด
- (6) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ที่ครอบครองข้อมูลอยู่จะสามารถเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยต่อครอบครัวเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้หรือไม่เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ใช้เฉพาะกับสถานพยาบาลของรัฐเท่านั้น แต่หากร่างกฎหมายฉบับนี้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการก็จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

ข) ข้อยกเว้นในข้อ 3 ที่มีใจความว่า “การเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของบุคคลสามารถทำได้เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” ซึ่งหลักการนี้ใกล้เคียงกับบทบัญญัติเดิมที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 24 (7) ที่ว่า “...เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล” เป็นอย่างมาก ส่วนที่มีความแตกต่างกันคือในร่างกฎหมายใหม่ยกเว้นให้เฉพาะการเปิดเผยเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับชีวิต สุขภาพหรือความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลเท่านั้น แต่ในกฎหมายเดิมเขียนกว้างๆ ให้ครอบคลุมความจำเป็นที่ต้องเปิดเผยเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลใดๆ ก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของข้อมูล ดังนั้น ถ้อยคำที่ใช้ในร่างกฎหมายใหม่จึงมีความหมายแคบกว่าที่มีในกฎหมายเดิม ซึ่งตามความเห็นของผู้เขียนแล้ว เห็นว่าถ้อยคำที่ใช้ในกฎหมายเดิมน่าจะเหมาะสมกว่าเพราะข้อมูลสุขภาพของบุคคลหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออีกคนหนึ่งก็เป็นได้ เช่น กรณีโรคติดต่อ ดังนั้น หากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจะมีผลให้บุคคลอื่นที่อาจจะได้รับผลร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายได้รับทราบและสามารถหลีกเลี่ยงผลร้ายนั้นได้ กฎหมายก็สมควรที่จะยกเว้นความยินยอมของเจ้าของข้อมูลให้ในกรณีนี้

นอกจากข้อยกเว้นต่างๆ ที่กำหนดอย่างชัดเจนในร่างกฎหมายฉบับนี้แล้ว กฎหมายยังมีการเปิดช่องให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสามารถประกาศกำหนดข้อยกเว้นอื่น ๆ ได้ตามความจำเป็น ซึ่งจะทำให้ร่างกฎหมายฉบับนี้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยคณะกรรมการฯ สามารถที่จะ

ประกาศกำหนดข้อยกเว้นเพิ่มเติมได้ในกรณีที่มีปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมายในอนาคต

4. บทกำหนดโทษในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ...ประกอบด้วยโทษทางแพ่งและทางอาญา กล่าวคือ ในมาตรา 43 ของร่างกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้ที่รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้ จนเป็นเหตุให้เจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหาย ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด ในส่วนของโทษทางอาญา มาตรา 56 - 58 มีการกำหนดโทษทางอาญา สำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายด้วยซึ่งมีทั้งโทษจำคุก และโทษปรับ นอกจากนี้ ยังมีการเปิดโอกาสให้เจ้าของข้อมูลที่ได้รับ ความเสียหายจากการฝ่าฝืนร่างกฎหมายดังกล่าวสามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้คณะกรรมการฯ ออกคำสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แก้ไขการกระทำของตนให้ถูกต้อง ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นต้น โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลมซึ่งหากเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะเห็นว่าไม่มีการกำหนดโทษอย่างชัดเจนในกรณีที่หน่วยงานของรัฐฝ่าฝืนกฎหมายโดยการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลมีเพียงบทบัญญัติกำหนดให้ผู้ร้องขอข้อมูลที่มีสิทธิได้รับทราบข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายฉบับนี้สามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ หากการร้องขอข้อมูลได้รับการปฏิเสธ โดยผู้ได้รับความเสียหายต้องไปฟ้องเรียกค่าเสียหายจากหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายฉบับอื่น ดังนั้น บทกำหนดโทษในร่างกฎหมายฉบับใหม่จึงมีความชัดเจนและคุ้มครองเจ้าของข้อมูลผู้ได้รับความเสียหายจากการเปิดเผยข้อมูลที่ผิดกฎหมายได้มากกว่า

ผลสำเร็จของร่างพระราชบัญญัติ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... ต่อการแก้ไขปัญหาการเปิดเผย ข้อมูลสุขภาพในสถานพยาบาล

จากสาเหตุของปัญหาการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพในสถานพยาบาลซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงแล้วในส่วนที่ 3 ของบทความนี้ จะขอพิจารณาประเด็นที่ว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... ที่กำลังดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ เพื่อที่จะประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไปนั้นจะมีส่วนเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มากน้อยเพียงไร โดยผู้เขียนจะพิจารณาเรียงตามสาเหตุของปัญหาเป็นกรณีๆ ดังนี้

1. ปัญหาที่ว่าประเทศไทยยังไม่มีกรอบรวมหลักเกณฑ์ที่บัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยอยู่ในกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่มีบทบัญญัติเรื่องดังกล่าวแทรกอยู่ตามกฎหมายหลายฉบับ สำหรับปัญหานี้ผู้เขียนเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... ไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เนื่องจากในประการแรก ร่างกฎหมายนี้มีได้เป็นกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติเฉพาะเรื่องของการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพแต่เป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทุกประเภท นอกจากนี้ แม้กฎหมายฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับในเวลาต่อมา กฎหมายฉบับนี้ก็มิได้ไปยกเลิกหรือเพิกถอนบทบัญญัติเดิมของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น กฎหมายฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป ขณะที่จะมีกฎหมายฉบับใหม่เข้ามาจะมีผลใช้บังคับเพิ่มขึ้นซึ่งผู้เขียนมองว่าจะยิ่งทำให้เกิดความสับสนกับผู้ปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น

2. ปัญหาการรวมกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทำให้หลักเกณฑ์และข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลมีความไม่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของข้อมูล (สาเหตุของปัญหาข้อ 2 และข้อ 4) สำหรับปัญหานี้ เห็นได้อย่างชัดเจนว่า

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... ยังคงใช้หลักการเดิม กล่าวคือรวมข้อมูลสุขภาพเข้ากับข้อมูลส่วนบุคคลและกำหนดหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลแบบกลางๆ เพื่อให้ครอบคลุมข้อมูลทั้งสองประเภท ซึ่งผู้เขียนได้ให้ความเห็นไปก่อนหน้านี้แล้วว่าเป็นการไม่เหมาะสมเนื่องจากข้อมูลสุขภาพนั้นมีลักษณะอ่อนไหวเป็นพิเศษ การเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผลกระทบต่อด้านจิตใจและความสัมพันธ์ในครอบครัว การมีกฎหมายเฉพาะสำหรับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นร่างกฎหมายฉบับนี้จึงยังไม่สามารถแก้ไขสาเหตุของปัญหาในประเด็นนี้ได้เช่นกัน

3. ปัญหาของสถานพยาบาลเอกชนบุคลากรทางการแพทย์และหน่วยงานเอกชนที่ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะใช้กฎหมายใดมาบังคับเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพเนื่องจากพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นั้นใช้บังคับกับเฉพาะผู้ครอบครองข้อมูลที่เป็นหน่วยงานของรัฐเท่านั้น สำหรับปัญหานี้เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... สามารถเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เนื่องจากครอบคลุมบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จึงทำให้เกิดความชัดเจนว่าหน่วยงานใดจะต้องบังคับตามกฎหมายฉบับใด

4. ปัญหาความไม่ชัดเจนในการตีความบทบัญญัติในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ว่าขัดแย้งหรือไปมีผลยกเลิกบทบัญญัติในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสุขภาพหรือไม่ สำหรับปัญหานี้ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... ยังไม่สามารถเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เพราะไม่มี

บทบัญญัติใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากที่ผู้เขียนได้นำเสนอสภาพปัญหาสาเหตุของปัญหาการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพในสถานพยาบาล รวมทั้งเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... จะเห็นได้ว่าร่างกฎหมายดังกล่าวเป็นร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งคุ้มครองหรือแก้ไขปัญหาการใช้และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในภาพรวมเท่านั้น แต่หากพิจารณาถึงประเด็นปัญหาการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพโดยเฉพาะเจาะจงแล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าร่างกฎหมายฉบับนี้ยังไม่สามารถเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาของสถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ในการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยได้ โดยจากการศึกษาจะเห็นว่าประเด็นปัญหาเดียวที่อาจได้รับการแก้ไขจากร่างกฎหมายฉบับนี้ คือ กฎหมายฉบับนี้ทำให้สถานพยาบาลของเอกชนมีความชัดเจนมากขึ้นว่าตนอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับใดเนื่องจากก่อนหน้านี้มีเพียงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เท่านั้น ที่กำหนดหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างชัดเจนซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวก็ใช้บังคับกับเฉพาะหน่วยงานของรัฐเท่านั้นไม่ครอบคลุมถึงเอกชนด้วยส่วนกฎหมายอื่นๆ ที่มีผลใช้บังคับกับเอกชนและมีการแทรกบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยอยู่บ้างก็ไม่มีรายละเอียดอย่างชัดเจนเพียงกำหนดกรอบของกฎหมายไว้อย่างกว้างๆ เท่านั้น ดังนั้น การมีร่างกฎหมายฉบับนี้จึงทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นในประเด็นดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนยังคงมีความเห็นว่าการที่ประเทศไทยสมควรที่จะมีการร่างกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการใช้และเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยเป็นการเฉพาะ ดังที่ได้เคยชี้แจง

ในเบื้องต้นแล้วว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวมากกว่าข้อมูลส่วนบุคคลโดยทั่วไป ดังนั้น หากจะตั้งหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวก็สมควรที่จะจัดทำขึ้นสำหรับข้อมูลลักษณะนี้เป็นการเฉพาะ โดยไม่นำไปรวมกับข้อมูลส่วนบุคคลอื่นๆ ด้วย ซึ่งในต่างประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น [6] ก็มีการออกกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการใช้เปิดเผยและคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยเป็นการเฉพาะทั้งสิ้นเนื่องจากประเทศทั้งหลายเหล่านี้มองเห็นว่าข้อมูลสุขภาพนั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่สมควรได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษเนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีลักษณะอ่อนไหวและแตกต่างจากข้อมูลส่วนบุคคลอื่นๆ ซึ่งนอกจากจะมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะแล้วประเทศทั้งหลายเหล่านี้ก็มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐที่ช่วยในการกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวเป็นการเฉพาะด้วย ซึ่งส่วนมากแล้วองค์กรที่เข้ามาดูแลการปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องดังกล่าวมักจะเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข องค์กรเกี่ยวกับการแพทย์และสุขภาพ และองค์กรเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเป็นหลักเนื่องจากองค์กรเหล่านี้จะมีความเข้าใจลักษณะเฉพาะของข้อมูลสุขภาพและสภาพปัญหาในทางปฏิบัติของบุคคลต่างๆ ที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อมูลสุขภาพเป็นอย่างดีนั้น ประเทศไทยจึงสมควรที่จะศึกษาแนวทางการร่างกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งแนวทางการจัดสรรองค์กรที่จะเข้าไปดูแลเรื่องข้อมูลสุขภาพจากต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพในสถานพยาบาลของไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- [1] วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2544). *งานวิจัยคดีแพทย์ บุคลากรแพทย์ถูกฟ้อง*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- [2] แสง บุญเฉลิมวิภาส. (2551). *กฎหมายและข้อควรระวังของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ พยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 4*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- [3] พิศิษฐ์ ขวาลาราช. (2549). *กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: บ้านหนังสือโกสินทร์.
- [4] มูลนิธิหมอชาวบ้าน. (2553, มิถุนายน). การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตาม พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ. *หมอชาวบ้าน*. (374). สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2554, จาก <http://doctor.or.th>
- [5] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2552). *บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ....* สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2554, จาก <http://krisdika.go.th>
- [6] Mohammad Hossein Yarmohammadian, Ahmad Reza Raeisi, Nahid Tavakoli, Leila Ghaderi Nansa. (2010, May – June). Medical record information disclosure laws and policies among selected countries; a comparative study. *Journal of Research in Medical Sciences*. 15(3): 140-149. Retrieved July 30, 2011, from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3082803>